СЕКЦІЯ № 9.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КООРДИНАТАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Людмила ГАРНИК,
кандидат політичних наук,
старший науковий співробітник
відділу інноваційного розвитку птахівництва
Державної дослідної станції птахівництва
Інституту тваринництва НААН (с. Бірки)
e-mail: milla.garnyk@gmail.com

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ДОСВІД ДОРАДЧИХ ПРОГРАМ У СФЕРІ ПТАХІВНИЦТВА ТА ІНТЕГРАЦІЯ З AKIS

Освіта впродовж життя дедалі більше утверджується як стратегічна основа розвитку сучасного суспільства, забезпечуючи безперервне оновлення знань та адаптацію до соціальних і технологічних змін. Як зазначає ФАО, саме безперервна освіта у сфері аграрного виробництва є ключем до продовольчої безпеки та стійкості сільських територій [11], а ЮНЕСКО підкреслює її значення як інструменту громадянських змін [12, с. 157–158]. В українських реаліях ця парадигма набуває особливої ваги на прифронтових територіях, де громади стикаються з викликами війни, переселення та економічної нестабільності. Тут освіта стає не лише механізмом професійного розвитку, а й чинником відновлення соціальної рівноваги та інфраструктури.

На теренах сьогодення наукові інститути, освітні заклади та дорадчі служби виступають ключовими агентами змін, адже вони поширюють знання, формують середовище довіри та підтримки, поєднуючи освітні практики з функціями соціальної згуртованості. Показовим прикладом є досвід Харківського обласного центру дорадництва [3] та Центру обслуговування з питань птахівництва на базі Державної дослідної станції птахівництва Інституту тваринництва НААН України (ЦОП ДДСП ІТ НААН)

[9]. Тут поєднання соціально-педагогічних і психологічних засад із практичними тренінгами доводить ефективність концепції освіти впродовж життя, адже навчання спрямоване не лише на передачу знань, а й на підтримку людей у складних соціальних і економічних умовах.

Соціально-педагогічний вимір освіти полягає у створенні умов для доступності знань, інклюзивності програм та їхньої практичної спрямованості. Тренінги з птахівництва, які проводять дорадники, адаптовані до потреб різних соціальних груп – фермерів, власників малих господарств, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, молоді та людей поважного віку [3]. Доступність забезпечується завдяки використанню різних форматів навчання: лекцій, практичних занять, демонстрацій та онлайн-курсів, зокрема «Школи птахівника». Інклюзивність проявляється у врахуванні потреб соціально вразливих категорій, які шукають нові джерела доходу та прагнуть адаптуватися до нових умов життя. Практична спрямованість полягає у вирішенні конкретних проблем господарств – від годівлі птиці та профілактики хвороб до питань біобезпеки й контролю якості кормів [10; 11]. Водночас ці тренінги виконують і соціальну функцію: вони стають майданчиком для обміну досвідом, формування локальних спільнот та розвитку партнерств, що сприяє згуртованості та стійкості громад.

Психологічний аспект освіти впродовж життя охоплює мотивацію до навчання, травмоінформований підхід, розвиток резильєнтності та надання психологічної підтримки. Для учасників тренінгів мотивація ґрунтується на прагненні досягти економічної стабільності, забезпечити продовольчу безпеку та розвивати власні господарства. Особливого значення набуває травмоінформований підхід у прифронтових громадах, де люди пережили втрати, переселення й психологічні травми. Освітній процес тут має враховувати ці виклики, створюючи атмосферу довіри та підтримки, що дозволяє учасникам не лише здобувати нові знання, а й відновлювати внутрішню стійкість у кризових ситуаціях [11].

Досвід Харківського обласного центру дорадництва та ЦОП ДДСП ІТ НААН демонструє успішну реалізацію концепції освіти впродовж життя у сфері аграрного виробництва [9]. Модульні програми охоплюють сучасні методи годівлі та профілактики основних захворювань птиці, включно з кокцидіозом і гельмінтозами, а також контроль якості кормів. Важливим

доповненням є аналітичні послуги – зоохімічний аналіз, визначення вітамінів і каротиноїдів, оцінка токсичності, дослідження мікрофлори зерна та комбікормів, перевірка якості повітря у пташниках. Практичні тренінги охоплюють технології інкубації яєць, вирощування молодняку та профілактики хвороб, забезпечуючи учасникам прикладні навички для підвищення ефективності господарств. Таке поєднання теоретичної та практичної складової (лекції, практичні заняття і онлайн-курси) – «Школа птахівника» - формує комплексну модель навчання, що відповідає сучасним викликам аграрного сектору та гарантує доступність знань для різних соціальних груп [5, с. 194–196; 9].

Важливим напрямом сучасної освітньої діяльності є інтеграція дорадчих програм у систему AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation System), яка в Україні функціонує як єдина державна платформа знань та інновацій для аграрного сектору [6; 7]. Вона забезпечує цифрові профілі експертів і дорадників, формує базу знань із методичними матеріалами та відкритими даними, створює форумні майданчики для обговорення проблем, а також інтегрується з національним репозитарієм наукових даних для поширення відкритих ресурсів [2, с. 87–88; 4, с. 148–149]. Для дорадників у сфері птахівництва система AKIS відкриває нові можливості: поширення результатів тренінгів, створення цифрових профілів, включення практичних кейсів до національної бази знань та залучення фермерів і внутрішньо переміщених осіб до інноваційних практик [4, с. 150; 6]. Вона постає не лише технічним інструментом, а й соціальною інновацією, що забезпечує прозорість компетенцій і формує культуру відкритості в аграрній освіті, де дорадництво є ключовим механізмом трансферу знань від науки до практики, який робить інновації доступними для різних категорій агровиробників.

Так, у дисертації, присвяченій розвитку сільськогосподарського дорадництва на основі цифрової трансформації (2021), С. Саяпін аналізує проблему асиметрії доступу до інновацій між великим і малим агробізнесом, яка спричиняє економічні втрати [7; 8] та обґрунтовує модель бінарного дорадництва (поєднання класичних тренінгів із цифровими платформами) здатна зменшити інформаційну ентропію, забезпечити рівний доступ до знань і сприяти монетизації дорадчих послуг та розвитоку малого й середнього агробізнесу [2, с. 89; 8]. А Роман Корінець, доцент

НУБіП України та директор Національної асоціації дорадчих служб, наголошує на інтеграції українських дорадчих структур у європейську систему AKIS, інституціоналізації сімейних фермерських господарств, розвитку кооперації та оцінці спроможності громад до проєктної діяльності. Він трактує дорадництво як соціальну практику, спрямовану на розвиток територій і підтримку малого та середнього бізнесу [1, с. 73–74; 5, с. 200–201].

Отже, використання цифрових можливостей системи AKIS формує основу для відновлення та сталого розвитку громад, сприяючи поширенню знань і прозорості компетенцій, де дорадництво постає не лише чинником економічного зростання, а й інструментом соціальної згуртованості та культурної інтеграції у прифронтових регіонах. Система пропонує нову модель навчання впродовж життя, що ґрунтується на взаємодії науки, дорадництва й практики, посиленої цифровими платформами та сервісами.

Список використаних джерел:

1. Бакун Ю., Корінець Р. Аналіз особливостей ринкового попиту сільськогосподарських товаровиробників на дорадчі послуги в Україні. *Економіка АПК.* 2020. № 9. С. 72–85.

2. Бакун Ю., Саяпін С. Шляхи цифрової трансформації сільськогосподарського дорадництва в Україні. *Економіка АПК.* 2020. № 4. С. 80–93.

3. Громадська організація «Харківський обласний центр дорадництва». URL: https://www.facebook.com/groups/429900809060104/ (дата звернення: 14.09.2026).

4. Корінець Р., Польова О., Рудич О., Бачинський Р. Інформаційно-консультаційне забезпечення функціонування малих та середніх сільськогосподарських підприємств. *Економічний дискурс.* 2021. Вип. № 3–4 С. 147–157. DOI: https://doi.org/10.36742/2410-0919-2021-2-15 (дата звернення: 14.09.2026).

5. Корінець Р., Бачинський Р. Значення онлайн-ресурсів в поширенні агроінновацій. *Економіка та управління АПК.* 2021. № 2. С. 193–204.

6. Портал AKIS. URL: https://portal.akis.gov.ua (дата звернення: 14.09.2026).

7. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text (дата звернення: 14.09.2026).

8. Саяпін С. Розвиток сільськогосподарського дорадництва на основі цифрової трансформації : автореф. дис. канд. екон. Наук : 08.00.03 / НУБіП. Київ, 2021. 22 с.

9. Центр обслуговування з питань птахівництва : веб-сайт. URL: https://service.avianua.com (дата звернення: 14.09.2026).

10. European Commission. Evaluating the AKIS Strategic Approach in CAP Strategic Plans : Guidelines. 2023 May. Brussels : EC, 2023. URL: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/evaluation-akis_en (date of access: 14.09.2026).

11. FAO. Education for Rural People. Rome : FAO, 2019. URL: https://www.fao.org/4/i0760e/i0760e.pdf (date of access: 14.09.2026).

12. UNESCO. Institute for Lifelong Learning : 5th Global Report on Adult Learning and Education: Citizenship Education: Empowering Adults for Change. Hamburg : UIL, 2022. 179 p. DOI: https://doi.org/10.54675/KPEX8783 (date of access: 14.09.2026).